

Uitspraak van het College van Toezicht

Kamer I

Zitting 24 februari 2021

Inzake:

[Klager], verbonden aan de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid
[Architectenbureau I] BNA-lid, gevestigd te [woonplaats],
klager,

tegen

[Architect], verbonden aan de vennootschap met beperkte aansprakelijkheid [Architectenbureau II],
BNA-lid, gevestigd te [woonplaats],
verweerster.

1. Bij mailbericht van 8 juli 2020, met 2 bijlagen, aangevuld bij mailbericht van 26 augustus 2020, heeft [klager] tegen [architect], een klacht ingediend bij het College van Toezicht. Klachten over architecten die verbonden zijn aan een BNA-bureau worden geacht te zijn gericht tegen dat bureau, zodat de klacht zal worden opgevat als een klacht tegen [architectenbureau II] (hierna verweerster).
2. Klachten van architecten/architectenbureaus over BNA-leden worden conform artikel 7.3 van het procesreglement op het College van Toezicht pas in behandeling genomen nadat partijen hun geschil ter bemiddeling hebben voorgelegd aan de BNA-deken en de deken aangeeft het geschil niet tot een einde te kunnen brengen. Desgevraagd heeft de deken in Noord-Brabant bij mailbericht van 26 juli 2020 laten weten dat zijn bemiddelingspoging niet is geslaagd.
3. [Klager] heeft bij mailbericht van 26 augustus 2020 zijn klacht aangevuld.
4. Bij brief en mailbericht van 13 oktober 2020, met drie bijlagen, heeft [architect] namens verweerster op de klacht gereageerd.

5. Bij mailbericht van 17 november 2020 heeft [klager] op het verweerschrift gereageerd.
6. Bij mailbericht van 7 december 2020, met twee bijlagen, heeft [architect] namens verweerster op de reactie gereageerd.
7. Bij mailberichten van 8 februari 2021 is aan beide partijen een verzoek gericht om nadere informatie, waarop [klager] bij mailbericht van 8 februari 2021, met twee bijlagen, en [architect] namens verweerster bij mailbericht van 9 februari 2021 heeft gereageerd.

Behandeling van de klacht

8. De klacht is op 24 februari 2021 behandeld door Kamer I van het College van Toezicht. De kamer was als volgt samengesteld:
 - De heer mr. L.C.J.M. Spigt, voorzitter
 - Mevrouw ir. D. Segers,
 - De heer D. van Wieren, architect-leden
 - Mevrouw mr. A.M.R. Smolders, secretaris
9. Tijdens de mondelinge behandeling hebben partijen via Zoom de gelegenheid gehad hun standpunten toe te lichten, waarbij [architect] optrad namens verweerster en zich heeft laten bijstaan door mr. R. Bressers, advocaat.
10. Op grond van de aan het College ter beschikking gestelde stukken en de mondelinge toelichting van partijen overweegt het College het volgende.

De feiten

11. Als enerzijds gesteld en anderzijds niet of onvoldoende betwist staat – voor zover hier van belang – het volgende vast:
12. [Klager] heeft een ontwerp gemaakt voor een woning in [gemeente A]. Een 3D-render van het ontwerp staat sinds ruim tweeëneenhalf jaar op de website van [Architectenbureau I]. De woning is in het najaar van 2019 gerealiseerd.

13. Verweerster heeft, nadat zij begin 2018 een aanvraag voor een offerte kreeg plus een aantal sfeerbeelden, een ontwerp gemaakt voor een woonhuis in [gemeente B]. Gedurende het ontwerpproces heeft de opdrachtgever aan verweerster nieuwe referentiebeelden gestuurd, waaronder de 3D-render van de woning in [gemeente A] op de website van [Architectenbureau I].
14. De werkzaamheden van verweerster voor deze opdrachtgever zijn geëindigd in december 2018, na het afronden van het technisch ontwerp en de verlening van de omgevingsvergunning. Uit het kleuren- en materialenoverzicht bij de aanvraag omgevingsvergunning blijkt dat de overstekken onder de rieten kap zijn aangeduid in de kleur wit. De woning is uitgevoerd in eigen beheer, zonder betrokkenheid van verweerster. De overstekken onder de rieten kap zijn in de gerealiseerde woning in zwart uitgevoerd.

De klacht

15. [Klager] verwijt verweerster dat zij een door hem ontworpen woning in [gemeente A] heeft gekopieerd en gerealiseerd in [gemeente B]. [Klager] heeft zijn verwijt later toegespitst op het nabootsen van de voorgevel van de woning.
16. Ter onderbouwing heeft [klager] aanvankelijk verwezen naar het door hem bijgevoegde beeldmateriaal - de 3D-render van zijn ontwerp voor het woonhuis in [gemeente A] en foto's van de gerealiseerde woningen in [gemeente A] en [gemeente B] - dat naar zijn mening duidelijk maakt dat sprake is van plagiaat. In reactie op het verweer heeft [klager] hieraan toegevoegd dat het gaat om de totaalcompositie van beide voorgevels, die zeer sterk gelijkend is. De voorgevels bepalen vanaf de straatzijde het aanzicht, aldus [klager]. Weliswaar zijn volgens hem de gevelonderdelen bij beide ontwerpen soms net iets anders gematerialiseerd, maar hebben ze veelal zelfs nog een gelijke kleurstelling. Hij is het met verweerster eens dat de losse elementen niet auteursrechtelijk kunnen worden beschermd, maar het gaat volgens [klager] om de specifieke manier waarop deze losse elementen tot een totaalbeeld zijn samengevoegd. Verweerster put zich uit in het tonen van de verschillen, aldus [klager], maar gaat voorbij aan de overeenkomsten. [Klager] stelt daarnaast dat [architect] bij gelegenheid van de bemiddelingspoging door de deken telefonisch erkende dat hij zich door [klager]'s ontwerp heeft laten inspireren.

17. Volgens [klager] is het kopiëren van andermans woning een BNA-architect onwaardig en wil hij voorkomen dat het ontwerp in welke vorm dan ook wordt gebruikt voor reclaimedoeleinden, zoals plaatsing op een website etcetera. Liefst zou hij zien dat de betreffende woning zo wordt aangepast dat geen sprake meer is van een kopie van zijn ontwerp, maar als dit niet haalbaar is, stelt hij voor om te komen tot een redelijke financiële compensatie.

Het verweer

18. Volgens verweerster is de klacht om te beginnen onvoldoende onderbouwd, omdat [klager] naar haar mening in feite niets anders doet dan stellen dat sprake is van plagiaat, zonder te stellen laat staan te onderbouwen dat het werk auteursrechtelijk is beschermd, en ook zonder te specificeren waar dat plagiaat uit zou bestaan. Alleen al om deze reden dient de klacht te worden afgewezen.
19. Verweerster betwist verder dat sprake is van een auteursrechtelijk beschermd werk. Uit de rechtspraak blijkt, aldus verweerster, dat dit pas het geval is als het gaat om een eigen intellectuele schepping, die de persoonlijkheid van de maker weerspiegelt en tot uiting komt in diens vrije creatieve keuzen, en daarvan is hier geen sprake. Het ontwerp van [klager] bevat volgens verweerster een combinatie van elementen, die in verschillende samenstellingen al jarenlang veelvuldig zijn toegepast door andere architecten, ook door verweerster. Het betreft rieten daken, witgepleisterde muren, donkere (doorgestoken) dakkapellen, donkere kozijnen, luifels in diverse vormen, verticale raampartijen, lage dakvoet en overhellende nokken. Deze elementen en de diverse combinaties ervan zijn niet dusdanig onderscheidend of bijzonder dat er een auteursrecht aan kan worden ontleend, aldus verweerster, die meent dat sprake is van een stijl of trend. Ter onderbouwing heeft zij een groot aantal foto's en afbeeldingen van woonhuizen overgelegd, gevonden op internet, merendeels ontworpen door derden en enkele ervan door verweerster. De meeste van deze afbeeldingen dateren volgens verweerster van vóór het ontwerp van [klager]. De doorstekende dakkapellen in de woning in [gemeente C] die door verweerster in 2015 werd ontworpen, komen volgens verweerster zelfs rechtstreeks terug in het ontwerp van [klager], dus is dit een geval van 'de pot verwijt de ketel'.
20. Indien toch sprake zou zijn van een auteursrechtelijk beschermd werk, betwist verweerster dat zij dit ontwerp zou hebben nagebootst. Ter onderbouwing geeft ze een uitgebreide

opsomming van wat in haar ogen de verschillen zijn tussen haar ontwerp en dat van [klager]. Onder meer wijst zij op de zwarte gevelkolommen in de voorgevel van de woning in [gemeente B], die de raampartij robuust en optisch gezien tot een geheel maken, terwijl de kozijnen in het werk van [klager] worden gescheiden door wit stucwerk; op het extra raam in de voorgevel dat in het ontwerp van [klager] ontbreekt; op de situering van de voordeur in [gemeente B] aan de zijkant, terwijl die zich in het ontwerp van [klager] aan de voorkant bevindt.

21. Verweerster betwist dat zij ooit de intentie heeft gehad het werk van [klager] te kopiëren en stelt dat het betreffende beeldmateriaal pas binnenkwam in een laat moment van het ontwerpproces. Zoals het in de hedendaagse architectuur nu eenmaal gaat, aldus verweerster, laten opdrachtgevers veelvuldig voorbeelden zien van ontwerpen die zij mooi vinden. Zij maken daartoe moodboards, verzamelen afbeeldingen op Pinterest en kijken op internet naar ontwerpen. Dat [architect] in de eindfase van het ontwerpen een afbeelding van het ontwerp van [klager] zag, betekent volgens verweerster vanzelfsprekend niet dat het ontwerp zou zijn gekopieerd. Dit blijkt naar haar mening ook genoegzaam uit de door haar overgelegde 'Toelichting op het ontwerpproces'.
22. Volgens deze toelichting is de opdrachtgever bij verweerster terechtgekomen doordat hij erg gecharmeerd was van een woonhuis in [gemeente C], dat door verweerster was ontworpen en gerealiseerd. Mede op basis van de door opdrachtgever aangeleverde sfeerbeelden zou eerst een massamodel zijn vervaardigd met de door opdrachtgever gewenste stijlelementen: witgepleisterde gevel, rieten dak en overhellende nok. In tweede instantie werden opnieuw referentiebeelden aangeleverd, inclusief een referentiebeeld van het ontwerp van [klager] en een door opdrachtgever zelf vervaardigd beeld van de door hem gewenste voorgevel.

Mondelinge behandeling

23. Tijdens de mondelinge behandeling verklaarde [klager] dat hij vorig jaar nog in [gemeente B] woonde, en zag dat de woning in [gemeente B] wel erg leek op zijn ontwerp. Het criterium in de rechtspraak is de totaalindruk, aldus [klager], en gezichtsbepalend is de voorgevel, die je ziet vanaf de straat. Uit de Toelichting op het ontwerpproces door verweerster blijkt volgens [klager] dat de opdrachtgever het betreffende beeldmateriaal stuurde in de fase waarin de gevel nog moest worden ontworpen.

24. Op de vraag aan [architect] wat hij bedoelde met zijn verweer dat de beelden van opdrachtgever binnenkwamen op 'een laat moment' in het ontwerpproces, verklaarde hij dat de beslissingen over de kap etcetera al waren genomen. Nader verklaarde hij te doelen op een laat moment in de fase van het voorontwerp. Het klopt dat op dat moment de raampartijen nog niet waren ingevuld, aldus [architect]. Hij verklaarde niet te weten of de uitvoeringstekeningen nog tot wijzigingen van het ontwerp hadden geleid, maar hem was wel opgevallen dat de overstekken onder de rieten kap in zwart waren uitgevoerd, terwijl die in het ontwerp in wit waren aangegeven. Daar wist hij niets van, aldus [architect]. Hij verklaarde het gerealiseerde woonhuis naar ontwerp van [klager] pas te hebben gezien nadat [klager] hem aansprak op plagiaat.

Beoordeling van de klacht

25. Naar aanleiding van de klacht overweegt het College als volgt.
26. Om voor auteursrechtelijke bescherming in aanmerking te komen is volgens vaste rechtspraak vereist dat het (bouw)werk een eigen, oorspronkelijk karakter heeft en het persoonlijk stempel draagt van de maker. Verweerster heeft betwist dat aan deze voorwaarden is voldaan, met verwijzing naar de elementen in het werk van [klager] die al jarenlang in wisselende combinaties worden toegepast door andere architectenbureaus, onder wie verweerster, en daardoor onvoldoende getuigen van een eigen persoonlijke creatieve inbreng.
27. Ter beantwoording van de vraag of in dit geval sprake is van een auteursrechtelijk beschermd werk, dient naar het oordeel van het College te worden onderscheiden tussen het idioom van een bouwwerk, de elementen ervan, en de compositie. Het idioom is het geheel van eigenaardigheden in de lokale, karakteristieke bouwstijl, dat bijvoorbeeld bestaat uit – zoals als in de opsomming van verweerster - rieten daken, witgepleisterde muren, donkere (doorgestoken) dakkapellen, donkere kozijnen, luifels in diverse vormen, verticale raampartijen, lage dakvoet en overhellende nokken. De in het geding zijnde ontwerpen hebben eenzelfde idioom, maar dat is op zichzelf niet beschermd. Hetzelfde geldt in dit geval voor de afzonderlijke elementen, zoals ook [klager] erkent. Bepalend is echter niet het idioom noch de afzonderlijke elementen, maar of de ontwerper op voldoende eigen wijze uiting heeft gegeven aan de stijl of trend die door deze elementen wordt gekenmerkt, en daardoor een oorspronkelijke compositie met een persoonlijk stempel heeft vervaardigd.

Naar het oordeel van het College is dat hier het geval. Uit de hiervoor genoemde serie Pinterest-beelden kan het ontwerp van [klager] ook zonder moeite worden onderscheiden van andere sfeerbeelden. Dit verweer treft aldus geen doel.

28. Vervolgens komt de vraag aan de orde of verweerster het werk heeft nagebootst. Verweerster voert hiertegen allereerst aan dat [klager] heeft nagelaten duidelijk aan te geven waarop zijn stelling is gebaseerd, zodat de klacht alleen al om die reden moet worden afgewezen, en betwist verder, op grond van een uitgebreide opsomming van verschillen, dat sprake zou zijn van een nabootsing.
29. Aan verweerster kan worden toegegeven dat [klager] in eerste instantie summier was in zijn onderbouwing, door de klacht vooral te onderbouwen met het door hem aangeleverde fotomateriaal en pas later toegelicht dat het hem gaat om de totaalindruk van beide voorgevels. Nu de klacht zich richt op de visuele (totaal)indruk, acht het College de onderbouwing met foto's niettemin toereikend, zeker in combinatie met de naderhand gevolgde toelichting, en faalt het eerste onderdeel van dit verweer.
30. Uit de klacht blijkt dat deze zich richt op nabootsing van de voorgevel van het woonhuis in [gemeente A], die vanaf de straatzijde het gezicht bepaalt. Ook het College zal zich hiertoe beperken, nu zij met [klager] als uitgangspunt neemt dat het bij nabootsing, ook gedeeltelijke nabootsing, gaat om de totaalindruk van de compositie, in dit geval dus de totaalindruk van de voorgevel. Met totaalindruk wordt dus niet bedoeld de indruk van alle gevels tezamen.
31. Naar het oordeel van het College lijkt de voorgevel van het woonhuis in [gemeente B] inderdaad treffend op de voorgevel van het woonhuis in [gemeente A]. Het gaat dan om de compositie van een rieten kap, bijbehorende hellingshoeken, wit stucwerk gevel en de zwarte omkadering van het kozijn op de begane grond, de indeling van het kozijn en de gebruikte verticale lijnen, in lijn met de schoorsteen. De overeenkomsten in de voorgevel treffen het oog meer dan de door verweerster opgesomde verschillen.
32. Uit de toelichting bij het ontwerpproces, nader toegelicht bij de mondelinge behandeling, blijkt bovendien dat het ontwerpproces zich bevond in de fase van het Voorontwerp en dat de voorgevel nog niet was ontworpen, toen de opdrachtgever als referentiebeeld onder andere het ontwerp van [klager] aanleverde. Bij deze referentiebeelden zit ook een door opdrachtgever zelf vervaardigd beeld, dat het meest lijkt op het sfeerbeeld van het [klager]s

ontwerp, al is de voorgevel – evenals in de gerealiseerde woning – gespiegeld. Temeer omdat de opdrachtgever in de uitvoeringsfase koos voor zwarte overstekken onder de overhellende kap, in plaats van de witte overstekken in het ontwerp van verweester, waardoor de gelijkenis met [klager]s ontwerp nog toenam, leidt het College af dat de opdrachtgever met name gecharmeerd was van de voorgevel die door [klager] was ontworpen.

33. Het College merkt in dit verband op, dat weliswaar juist is dat opdrachtgevers vaak Pinterest-beelden en andere referentiebeelden aanleveren, zoals verweester heeft aangevoerd, en dat dit hoort bij deze tijd, maar dat het op de weg van de architect ligt ervoor te waken dat het ingaan op de verlangens van de opdrachtgever met zich kan brengen dat te veel op het ontwerp van een collega wordt geleund.
34. Uit het voorgaande volgt dat de klacht slaagt. Verweester heeft door zijn handelen de kernwaarde van integriteit geschonden. Het College acht voor deze schending de maatregel van een waarschuwing passend.
35. De bevoegdheid van het College strekt zich niet uit tot andere maatregelen dan opgesomd in het reglement op het College van Toezicht en de Raad van Beroep. Het anders of meer gevraagde, zoals een verbod op (toekomstige) inbreuken door bijvoorbeeld het maken van reclame voor het ontwerp in [gemeente B], of schadevergoeding uit hoofde van de inbreuk, is om die reden niet-ontvankelijk. Ten overvloede merkt het College op, dat het daadwerkelijk gebruik voor reclamedoelinden van een (gedeeltelijke) nabootsing eveneens een inbreuk op de auteursrechten van de maker van het nagebootste werk kan opleveren.

HET COLLEGE VAN TOEZICHT DOET DE VOLGENDE UITSPRAAK

Het College van Toezicht verklaart de door [klager] bij mailbericht van 8 juli 2020 ingediende klacht gegrond.

Het College van Toezicht legt verweester de maatregel van een waarschuwing op.

Aldus beslist op 24 februari 2021 door Kamer I van het College van Toezicht, bestaande uit mr. L.C.J.M. Spigt, voorzitter, ir. D. Segers en D. van Wieren, architect-leden, en mr. A.M.R. Smolders, secretaris.

Voorzitter:

Secretaris:

Verzonden op:

Tegen deze uitspraak kunt u binnen een maand na verzending in hoger beroep komen bij een met redenen omkleed beroepsschrift aan de Raad van Beroep, Six Advocaten B.V. t.a.v. mr. W. Post, post@sixlegal.nl. Uiterlijk drie weken na ontvangst van het beroepsschrift dienen de administratiekosten van € 350,- (zijnde € 289,26 + 21 % BTW) betaald te zijn op de rekening van BNA/College van Toezicht, nummer NL62ABNA046.69.44.349 bij de ABN AMRO Bank N.V. te Amsterdam. De administratiekosten worden terugbetaald wanneer degene die beroep instelt geheel of gedeeltelijk in het gelijk wordt gesteld.

BNA-leden, hun opdrachtgevers, het lid in de hoedanigheid van deken en het bestuur zijn van het betalen van administratiekosten uitgezonderd. Een verzoek om van het betalen van administratiekosten te worden vrijgesteld omdat men onvermogen is, wordt conform het reglement op het College van Toezicht en de Raad van Beroep (artikel 7.4) in behandeling genomen.